

Länsstyrelsen
Gävleborg

Samhällsutvecklingsenheten
Fysisk planering
Anna Hedman
026 – 17 12 61
anna.hedman@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGSYTTRANDE

1 (9)

2012-06-28

Dnr 401-2937-12

Ljusdals kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
827 80 LJUSDAL

Förslag till översiktsplan för Vindkraft i Ljusdals kommun, Gävleborgs län

Redogörelse för ärendet

Ljusdals kommun har upprättat ett förslag till tematiskt tillägg till översiktsplanen vilket har överlämnats till länsstyrelsen i samband med att den ställts ut för granskning under tiden 30 mars – 1 juni 2012. Kommunen har dock medgett länsstyrelsen förlängd svarstid till 29 juni. Handlingar som översänts består av utställningshandling om fyra delar, bakgrund och planeringsförutsättningar, planförslag, miljökonsekvensbeskrivning och samrådsredogörelse samt plankarta med föreslagna områden lämpliga för vindkraft och plankarta med områden som utgår ur tidigare förslag eller givits bygglov enligt äldre lagstiftning.

Länsstyrelsen yttrade sig över samrådsförslaget den 24 februari 2011.

Enligt 3 kapitlet 16 § Plan- och bygglagen ska länsstyrelsen under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över översiktsplaneförslaget. Detta granskningsyttrande utgör statens samordnade syn på förslaget.

Av yttrandet skall framgå om;

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. (Lag 2010:900)

Dessa fem punkter är statens särskilda ansvarsområden. Detta granskningsyttrande ska ingå som en del i den blivande översiktsplanen. Det som ska beaktas i fortsatt planering framgår av kommentarerna nedan.

Allmänt

Vindkraften är en naturlig del av Sveriges energiförsörjning och vindbruket måste få synas i landskapen samtidigt som etableringar av vindkraft ska ske i balans med andra intressen. Vindkraften har förutsättningar att bli en stor och viktig förnyelsebar energikälla i framtiden och Länsstyrelsen anser att Ljusdals kommuns arbete med att ta fram ett tematiskt tillägg till kommunens översiktsplan som behandlar vindkraft är mycket positivt.

En landskapsanalys kan hjälpa olika aktörer att känna igen sig i landskapet och kommunicera sina åsikter när det gäller landskapets kvaliteter ur olika synvinklar och kan fungera som ett underlag för exempelvis en översiktsplan. Länsstyrelsen vill framhålla det positiva i kommunens strävan att, i den tematiska översiktsplanen för vindkraft, använda landskapsanalys som underlag och verktyg även om kommunen i det utställda planförslaget (i samrådsredogörelsen) uppger att landskapsanalysen, på grund av felaktiga uppgifter, utgår som beslutsmaterial. Om landskapsanalysen utgår som beslutsmaterial och inte bifogas planförslaget bör det ej hänvisas till den i planförslaget.

Synpunkter utifrån Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden/statliga intressen

I översiktsplanen ska alla riksintressen vara tillgodosedda. I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen i sin tur ange om kommunen hanterat riksintressena tillfredställande. Granskningsutlåtandet och översiktsplanen ger därmed statens och kommunens överenskommelse över huruvida riksintressena kan anses vara tillgodosedda.

Riksintresseområden

Riksintresseområdena redovisas i den 1:a delen av planförslaget, dock är kartan svårläst samt saknar legend

Energiproduktion/Vindbruk

Fem riksintresseområden för vindkraft finns inom kommunen enligt Energimyndighetens beslut 2008. I planförslaget föreslås några förändringar i avgränsningarna av riksintresseområdena. Dessa förändringar innebär dock inga inskränkningar av riksintresset och länsstyrelsen bedömer utifrån det att

riksintresset är väl tillgodosett med de justeringar som gjorts. Energimyndigheten arbetar med en revidering av riksintresse för vindbruk vilken väntas vara klar under hösten 2012.

Totalförsvaret

Försvarsmakten framhåller, i enlighet med den nya analysmodell som tagits fram av SMHI, att särskild hänsyn bör tas till väderradaren i Hudiksvall ända upp till ett avstånd om 50km. Områdena Mjöberget, Sörby och Skräkle-Målångsberget berörs då de ligger inom en radie av 50 km från nämnda väderradarstation. Information om detta bör läggas in i anslutning till beskrivningen av dessa områden. Teknisk analys utförs när positioner och höjder för vindkraftverk finns tillgängligt.

I den nordligaste delen av området Sörby är det konflikt med totalförsvarets intressen. Om inte områdets avgränsning justeras kan en text om detta läggas in i anslutning till beskrivningen av området. Teknisk analys utförs när positioner och höjder för vindkraftverk finns tillgängligt.

Kulturmiljö

I planförslaget bör tilläggas att det vid tillståndsprovning måste tas stor hänsyn till hur värdefulla kulturmiljöer påverkas av närliggande eller från den aktuella miljön synliga verk och förutom avstånd är det även viktigt att titta på siktlinjer.

Hänsyn är särskilt viktigt när det gäller påverkan på riksintresseområden för kulturmiljö. Trots revidering av gränserna för Sörbyområdet ligger området fortfarande väldigt nära Prästvallen (K332), Harsens fäbodan (K331) och Svedbovallen (K331). Tandsjöområdet kan trots nedminskning av området komma att påverka Fågelsjö (K326), även kallat "Bortomåa", som förutom att ingå i riksintresset också är världsarvsnominerat.

Natur

Sammantaget ger planförslaget en acceptabel beskrivning av landskapets karaktär och dess kvaliteter. De områdesvisa beskrivningarna ger en översiktlig beskrivning av naturmiljövärdena. Ett utförligare resonemang om utbyggnadens påverkan på dessa värden, både inom kommunen och i angränsande kommuner, vore önskvärt.

Miljökvalitetsnormer

Vid bedömning av miljökvalitetsnormer är det viktigt att koppla befintliga värden till gränsvärden och förordningar och bedöma hur planens genomförande påverkar status och möjlighet att nå uppsatta mål. I den ingivna

miljökonsekvensbeskrivningen saknas en konkret koppling mellan den planerade verksamheten och dess påverkan på miljökvalitetsnormerna.

Mellankommunala intressen

Om det i Ljusdals kommun placeras en vindkraftanläggning nära kommungränsen kan denna påverka andra kommuners möjlighet att planera för bl.a. vindkraft i områden som gränsar till Ljusdals kommun. Det bör tydligt framgå i vindkraftsplanen att berörda kommuner ska ta del av framtida samråd vid etablering av nya vindkraftsanläggningar med tillhörande vägar- och ledningsnät i Ljusdals kommun.

Konsekvenser för angränsande kommuners markanvändning bör belysas tydligt i planhandlingarna och planen kan kompletteras med en strategi för detta. Inför etablering av vindkraft bör påverkan på landskapsbild, turism-, natur- och kulturvärden i angränsande kommuner utredas.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har uppgett att följande vindbruksområden kan ha betydelse för Ljusdals kommun: Lannaberget och Broboberget i Rättviks kommun. Skäftberget, Paljackaberget och möjligen Gällsjöberget i Orsa kommun.

Övriga synpunkter

Strandskydd

För strandområden längs sjöar, vattendrag och kusten råder strandskydd enligt 7 kap Miljöbalken. Strandskyddet innebär att det krävs dispens för vindkraftens anläggningar i strandskyddat område. Detta gäller anläggningar som vägar, master, vindkraftverk, servicebyggnader etc.

Uttekade områden

I utställningsförslaget presenteras 11 olika områden som bedömts lämpliga för vindkraftsetablering. Utbyggnadens påverkan på natur-, frilufts- och kulturvärden samt skogliga naturvärden skulle kunna beskrivas noggrannare. Vilka skyddsåtgärder som är lämpliga att vidta i dessa områden kan också beskrivas.

I planförslagets riktlinjer påpekas att kommunen kommer att vara restriktiv till vindkraftsanläggningar utanför de, av kommunen, utpekade områdena. Områden där bygglov givits enligt äldre lagstiftning är undantagna ur det tematiska tillägget. Skulle det sluta med att dessa ej bebyggs nu så ger planförslaget en bild av att kommunens vilja är att dessa områden inte är aktuella för utbyggnad

av vindkraft och att dessa områden ska behandlas restriktivt när det gäller vindkraftsutbyggnad.

Kommunen anger som riktlinjer att "verk ska inte placeras i direkt anslutning till naturreservat" i t. ex. Brännberget-Naggen och Riberget. Länsstyrelsen delar den uppfattningen och anser att gränsen för vindkraftsområdet bör ändras så att den ligger utanför det direkta påverkansområdet. I planen har gränsen för vindkraftsområdet i en del fall dragits utmed reservatsgränsen. Motsvarande resonemang gäller även för värdefulla myrar som Göarvsmyren, där kommunen skriver att "särskild hänsyn skall tas" och vidare att "dikning eller annan påverkan inte kan tillåtas". Vindkraftsplaneområdet Mjöberget går tvärs över myren. Gränsen bör ändras även här så att den hamnar utanför påverkansområdet med avseende på hydrologin och eventuella andra värdeaspekter.

Komplettering av sakunderlag:

Hångelån (i Brännberget - Naggen) är utpekad som nationellt särskilt värdefullt vatten.

Brännberget-Naggen

Naturreservaten Lill-Naggen och Tillammstjärnen gränsar till det föreslagna området. Påverkan på de båda reservaten, i form av buller och visuell påverkan, kan, om vindkraftverk placeras nära reservatsgränserna, komma att bli påtaglig. Inom det föreslagna området finns ett flertal våtmarksområden upptagna i länsstyrelsens våtmarksinventering. Väg- eller ledningsdragningar får inte föröda eller påverka våtmarkernas naturvärden.

Riberget

Omedelbart söder om området ligger ett av länets mest värdefulla naturreservat, Ensjölokarna. Området norr om reservatet (mellan vägarna och Norr-Ensjön) utreds för eventuell reservatsbildning. Nordväst om det föreslagna området ligger ytterligare ett naturreservat, Högrännjärn. En exploatering av hela det föreslagna området skulle innebära mycket stor påverkan på framförallt Ensjölokarna men även på Högrännjärn.

Dalkölen

Söder om det föreslagna området ligger en hel rad med naturreservat, Lobåsberget, Flisberget, Tiadalen, Kampstjärnsberget och Liljeslåttsbäcken. Några av reservaten ligger så nära områdets södra gräns att en etablering av vindkraftverk i den delen av området skulle kunna innebära påverkan på de skyddade områdena. Inom det föreslagna områdets norra del, kring Stor-Svarttjärnen och söder därom pågår reservatsbildning för ett område, Gräsberget.

Kartmaterial

Kartmaterialet är, som påpekats i tidigare yttrande, fortfarande i stora delar otydligt och svårläst. Mellankommunala intressen saknar redovisning i kartorna som slutar vid kommungränsen. Skyddszonen kring väderradaren i Hudiksvall saknar redovisning i karta, se även nya uppgifter om avstånd under totalförsvaret.

Beskrivning av geotekniska förhållanden och riskfaktorer såsom ras, skred, erosion, översvämning eller områden med svåra geotekniska förutsättningar och begränsad byggharhet saknas. En översiktlig bedömning av geotekniska riskfaktorer kan göras utifrån topografiska kartor och SGU:s jordartskarta, www.sgu.se. I de olika områdena finns olika förutsättningar för grundläggning och vägbyggnation vilket också påverkar uttaget av betongballast och vägbyggnadsmaterial som medför ett behov av lokal täktverksamhet i anslutning till eventuell utbyggnad av vindkraften. Grundvattenförekomster berörs i allmänhet inte av själva vindkraften men kan påverkas av täktverksamhet vilket bör beaktas vid eventuell exploatering. En rekommendation är att en strategi tillfogas planen över hur de geotekniska förutsättningarna vid utbyggnad behöver klarläggas i samband med vindkraftsutbyggnad.

Ett bättre kartunderlag där de olika markanvändningarna och markanspråken redovisas vore önskvärt.

Riktlinjer

Det finns inga generella regler för hur långt avståndet bör vara mellan vindkraftverk och bebyggelse. I planförslaget föreslås ett skyddsavstånd på 1000 meter med förbehållet att varje vindkraftsetablering ska föregås av utredning av omgivande bebyggelses status. Det föreslagna skyddsavståndet förefaller rimligt åtminstone vad gäller permanent bebyggelse.

Avstånd till allmän väg redovisas på olika sätt och bör redovisas antingen under riktlinjer för utbyggnad av vindkraftsområden eller under riktlinjer för varje utpekade område.

Miljökonsekvensbeskrivning

I planförslaget ingår en MKB som identifierar och beskriver de effekter som en planerad vindkraftutbyggnad får på naturmiljön. En sådan beskrivning blir av naturliga skäl översiktlig och allmän. En utbyggnad kommer att påverka och förändra karaktären på landskapsbilden. Skogsmark kommer att tas i anspråk för anläggning av vindkraftverken, vägar, ledningar m.m. Även våtmarker kan komma att påverkas av utbyggnaden. Inom utbyggnadsområdena finns

nyckelbiotoper, områden med biotopskydd och områden med höga naturvärden. Upplevelsen av dessa områden kan komma att förändras vid en utbyggnad. Djurlivet, främst fåglar och fladdermöss, kan påverkas av utbyggnaden. Från friluftslivssynpunkt är störningarna huvudsakligen bestående av buller och förändrad landskapsbild. Ställningstagandena i områdesbedömningarna och i MKB:n är acceptabelt underbyggda och motiverade och, såvitt kan bedömas, välgrundade.

Vissa av miljömålen bedöms påverkas negativt enligt förslaget, men kan, enligt kommunens bedömning, ändå uppnås om noggrann planering och prövning av vindkraftsetableringen inom varje delområde sker.

Övrigt

Det kan med fördel förtydligas i planen vilka remissinstanser som berörs i det fortsatta arbetet med etablering av vindkraft i kommunen. Bland de statliga verken kan nämnas Luftfartsverket som ska kontaktas för lokaliseringsprövning för vindkraftverk, Skogsstyrelsen som ska vara samrådspartner till vindkraftsbolagen vid etablering av anläggningar med tillhörande vägar- och ledningsnät i samtliga områden och Trafikverket som ska vara remissinstans i alla vindkrafts- och mastärenden.

PTS påtalar att uppförande av vindkraftverk, i vissa fall, kan påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

Sedan december 2010 finns ett system för begäran om ledningsanvisning, ”ledningskollen.se”. För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

Det finns en ny vindkartering från 2011. Med 0,25 kvadratkilometer har underlaget en fyra gånger högre upplösning än tidigare karteringar som bättre än innan följer topografin. Denna kartering kan laddas ned från www.vindlov.se under fliken kartstöd.

Skogsmarken är till stora delar bristfälligt inventerad ur fornminnes- och kulturlämningsynpunkt. Inför en exploatering behöver därför ytterligare inventeringar göras för att utreda vilka lämningar som finns i området.

På sidan sex i den första delen *Bakgrund och planeringsförutsättningar* står skrivet att år 2010 producerade Sveriges vindkraftverk 3,5 TWh. Energimyndigheten vill upplysa om att vindkraften år 2011 producerade 6,1 TWh förnybar energi.

I ärendet har tf avdelningschef Jenny Larsson beslutat och Anna Hedman varit föredragande. I handläggningen av ärendet har företrädare för naturvårdsenheten, samhällsutvecklingsenheten och enheten för kulturmiljö och folkhälsa deltagit.

Jenny Larsson

Anna Hedman

Bilagor:

Yttranden från:
PTS, Näsäkerhetsavdelningen
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Energimyndigheten
Försvarsmakten, Högkvarteret
Trafikverket
Svenska Kraftnät
Skogsstyrelsen
Länsstyrelsen Västernorrland
SGI
SGU
PTS, Spektrumavdelningen
Havs och Vattenmyndigheten

Kopia till:

Trafikverket Region Mitt,
Gävle
Skogsstyrelsen Region mitt,
Söderhamn
Försvarsmakten,
Högkvarteret, att. Cecilia
Häckner,
Myndigheten för
samhällsskydd och
beredskap
Havs och
Vattenmyndigheten
Riksantikvarieämbetet
Statens naturvårdsverk
Energimyndigheten
Svenska kraftnät
Statens geotekniska institut
Statens geologiska
undersökning
Region Gävleborg
Ånge kommun
Nordanstigs kommun
Bollnäs kommun
Härjedalens kommun
Orsa kommun
Rättviks kommun
Ovanåkers kommun
Hudiksvalls kommun
Länsstyrelsen Dalarna
Länsstyrelsen Jämtland
Länsstyrelsen
Västernorrland
Länsstyrelsen,
kulturmiljö och folkhälsa
miljöskydd
naturvård
plan + kopia